

OCTOMBRIE 2007

PREȘEDINTELE BĂSESCU LOVEȘTE CU UNINOMINALUL

**Analiza Infopolitic.ro
octombrie 2007**

Președintele Băsescu lovește cu uninominalul

Deși votul uninominal pare a fi principala temă de pe agenda clasei politice, în realitate noua lege electorală nu este decât un mijloc sau un pretext în spatele căruia se ascund cu totul alte interese. Care sunt de fapt mizele votului uninominal:

- **miza imagologică:** în condițiile în care parlamentarii au demonstrat fără drept de apel lipsa voinței politice de a reforma sistemul electoral, asumarea unui demers popular, dorit și așteptat de majoritatea cetățenilor s-a transformat într-o dispută președinte-premier. Atât șeful statului, cât și șeful guvernului doresc să fie asociați și identificați imagologic cu votul uninominal, adică cu ideea de reformare a clasei politice;
- **miza politică și electorală:** referendumul oferă președintelui singura posibilitate de a participa activ și legal în campania electorală pentru alegerile europarlamentare. Traian Băsescu este mai puțin interesat de votul uninominal (de altfel, pe el , ca actor politic nici nu îl afectează); această temă este doar un mijloc care îi oferă posibilitatea de a sprijini PD. Implicarea președintelui Băsescu în campanie electorală are două tipuri de efecte: pe de o parte, poate spori participarea la vot, iar pe de altă parte, poate oferi democraților statutul de partid dominant, de această dată confirmat în alegeri și nu în sondajele de opinie. Acest statul va permite partidului condus de Emil Boc să abordeze altfel alegerile locale și parlamentare naționale din 2008. Prin asumarea răspunderii, Guvernul poate încerca să împiedice o astfel de evoluție.

Imagologic, Traian Băsescu se află în avantaj din cel puțin două motive:

1.sistemul propus de el este cunoscut cetățenilor de la alegerea primarilor; deci este mult mai ușor de comunicat și de înțeles. Mai mult, șeful statului poate susține că propunerea sa este în acord cu ideea de vot uninominal și nu cea a guvernului. O astfel de afirmație este cel puțin exagerată. Din acest punct de vedere trebuie făcute câteva precizări, mai ales că și o parte a presei face confuzii flagrante pe acest subiect.

Efectele sistemului majoritar uninominal în două tururi sunt:

- favorizează partidele mari;
- transformă o majoritate relativă de voturi într-o majoritate absolută de locuri (mandate); de aceea asigură, în funcție și de configurația sistemului de partide, majorități parlamentare stabile (implicit și guverne stabile);
- prezintă riscul inversării rezultatelor – partidul câștigător în voturi poate pierde victoria în locuri;
- reprezentarea partidelor în Parlament este dependentă de modul în care vor fi desenate circumscripțiile și de repartitia geografică a voturilor fiecărui partid;
- creează disproporții între votul popular și votul politic (produce majorități parlamentare mai puțin reprezentative, în comparație cu sistemul proporțional);
- turul al doilea favorizează coalițiile.

În cazul proiectului propus de președinte mai trebuie menționat că el a fost susținut și de PSD, înainte ca formațiunea social-democrată să accepte, cel puțin în Comisia electorală, compromisul de a merge pe varianta Pro Democrația. De altfel, liderii PSD au afirmat că atât la referendum, cât și după, la o eventuală dezbateră în Parlament a legii electorale, vor susține sistemul majoritar cu scrutin uninominal în două tururi. Deși, sistemul majoritar, în ansamblul său nu avantajează PSD, varianta cu două tururi de scrutin poate fi totuși favorabilă unui partid dezvoltat din punct de vedere organizatoric în teritoriu și care are șanse de a intra în multe circumscripții în turul al doilea (când poate polariza și alte forțe politice în jurul său, mai ales dacă vectorul care determină coalițiile este Traian Băsescu).

Dacă proiectul Pro Democrația nu a fost modificat în nici un fel de Comisia electorală atunci efectele sale sunt:

- **toți parlamentarii și nu doar jumătate așa cum se afirmă în presa de astăzi vor fi aleși uninominal:** o parte dintre aceștia (jumătate) vor fi aleși în circumscripții uninominale (cei care vor ieși pe primul loc în preferințele alegătorilor), iar o parte (cealaltă jumătate) vor fi aleși în circumscripții electorale, altele decât colegiile uninominale, dar ținându-se cont de preferințele electoratului (se va ține cont de a doua, a treia etc. preferință a electoratului, așa cum a fost ea exprimată la nivelul colegiilor uninominale).

Altfel spus, chiar dacă în această a doua etapă de distribuire a mandatelor acestea aparțin partidelor, ele nu se atribuie oricui, ci acelor candidați care au pierdut în circumscriptiile uninominale (deci care oricum au primit un vot din partea cetățenilor, dar nu suficient astfel încât să iasă pe primul loc în circumscripția uninominală);

- **efectele acestui sistem sunt proporționale**, prin urmare este mai favorabil partidelor mici;
- reprezentarea partidelor în Parlament este dependentă de modul în care vor fi desenate circumscriptiile electorale;
- oferă o mai mare reprezentativitate forului legislativ.

2.Traian Băsescu este cel mai credibil actor politic al momentului. Prin urmare forța sa persuasivă este mai mare decât cea a premierului. Ca atare, este de presupus că cetățenii vor prefera sistemul de vot propus de președinte.

În prezent, ne aflăm în fața a două acțiuni concurente – ale căror efecte politice și imagologice sunt diferite. Astfel, președintele Traian Băsescu mizează, din nou, pe „vocea poporului”, care se va pronunța prin referendum asupra introducerii variantei „pure” a votului uninominal. În varianta în care acest referendum va fi validat – adică vor vota peste 50% dintre cei cu drept de vot, iar majoritatea acestora în favoarea propunerii președintelui – va exista presiune asupra Parlamentului pentru elaborarea unui proiect de Lege în sensul opțiunii electoratului. Ca atare, în cazul consultării populare miză reală este aceea a participării. Dacă actorii politici vor intra în jocul președintelui vor ataca și vor răspunde la atacurile prezidențiale este posibil ca participarea la vot să crească. Polarizarea conduce la mobilizare și la creșterea activismului civic și electoral.

Asumarea răspunderii Guvernului presupune acceptarea de către premier a riscului depunerii unei moțiuni de cenzură. Amenințări în acest sens au venit din partea PRM, dar liderii formațiunii conduse de Vadim Tudor au anunțat în cele din urmă că nu vor recurge la un astfel de gest. În mod teoretic, nu sunt șanse ca o astfel de moțiune să fie depusă sau, mai mult, să fie adoptată de către Legislativ. Sunt șanse mari însă ca acest proiect de Lege să fie întârziat de la promulgare de către președintele Băsescu. Din

punct de vedere al efectelor politice, blocarea proiectului Pro Democrația, dublată de un rezultat favorabil președintelui la referendum, oferă premise amânării introducerii unui nou sistem electoral (cu toate consecințele de imagine pentru majoritatea partidelor parlamentare).

În acest moment, efectele atât politice, cât și imagologice, ale asumării răspunderii guvernului pe legea votului uninominal sunt limitate. Principial și imagologic, cel mai puternic argument care ar putea bloca mișcarea președintelui ar fi votul Parlamentului. Dacă forul legislativ ar fi adoptat noua lege electorală, spațiul de manevră al șefului statului ar fi fost mult îngustat. Principiile democratice pe care acesta le invocă ar fi fost inoperabile. În calitate de reprezentant al suveranității poporului, forul legislativ are în continuare, chiar și după declanșarea referendumului, posibilitatea de a adopta votul uninominal. De această dată însă, presiunea este mult mai mare deoarece libertatea sa de a alege orice formulă electorală este limitată. Dacă Parlamentul va adopta până pe 25 noiembrie o nouă lege electorală, iar rezultatul validat al referendumului va fi favorabil președintelui, atunci deputații și senatorii nu pot să ignore voința majorității populației. Deși juridic nu există constrângeri pentru parlamentari, un refuz din partea acestora de a respecta rezultatul referendumului nu poate avea decât un singur efect: democrației, asociați cu Traian Băsescu, au șanse mari de a se impune detașat în alegerile din 2008. De aceea, în mod paradoxal, o atitudine negativă a Legislativului și a partidelor parlamentare ar putea fi mai convenabilă pentru Băsescu și PD decât realizarea și votarea rapidă a unui proiect de lege.

În aceste condiții, asumarea răspunderii Guvernului sau chiar adoptarea legii de către Parlament nu pot fi decât gesturi imagologice de exprimare a voinței politice. Ele vor complica și mai mult situația partidelor parlamentare deoarece există riscul ca ceea ce ele au reglementat să fie în contradicție cu voința majorității populației, exprimată prin referendum. Argumentul formulat de premier sau de Pro Democrația, conform căruia formula promovată de președinte este injustă și poate îndepărta de la reprezentare un număr important de cetățeni este corect, dar el face apel

la o serie de elemente tehnice pe care majoritatea electoratului nu le percepe.

Una dintre temele principale (lansată de către PNL, care a continuat de fapt discursul său din primăvară, cu privire la amânarea alegerilor) este suprapunerea unui teme interne de dezbatere peste alegerile europene. Din punct de vedere formal, trebuie observat că practica organizării unui referendum în paralel cu un alt tip de consultare populară este frecventă în Uniunea Europeană (așa cum au declarat oficiali ai UE, care nu s-au împotrivit deschis ideii și așa cum indică experiența alegerilor europene din 2004). În balanță trebuie pus și faptul că partidele politice nu au lansat în dezbatere nicio temă propriu-zis europeană (semnarea Tratatului de Reformă a Uniunii la Lisabona a trecut neobservată de actorii politici români, deși este cea mai importantă dezvoltare instituțională a UE din ultimii opt ani).

Demersul PRM de a contesta decretul prezidențial la Curtea Constituțională adâncește și mai mult situația conflictuală existentă pe marginea acestui subiect. Obiecția ridicată de Vadim Tudor poate fi discutată, dar judecând la rigoare Legea referendumului nu conține prevederi de tipul „dată precisă” a alegerilor. Legea menționează doar termenul „dată”: *Problemele care se supun referendumului și data desfășurării acestuia se stabilesc de Președintele României, prin decret.* (art. 11) Contestarea la Curte a decretului prezidențial nu presupune neapărat o amânare a referendumului, în ipoteza în care Curtea se pronunță în mai puțin de 30 de zile fără a-l declara neconstituțional.

Ca reacția la intenția președintelui de a promova prin referendum votul uninominal în două tururi, se remarcă PD, care după ce și-a asumat proiectul Pro Democrația, acum îl respinge pentru a susține varianta președintelui. Schimbarea bruscă de optică a democraților confirmă totala dependență a acestora de președintele Băsescu. De asemenea ea pune PD într-o situația imagologică dificilă sugerând oportunism, lipsă de seriozitate și de verticalitate politică, efectul putând fi scăderea încrederii din partea populației.